

<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2025/04/24/shi-v-za-kladakh-vyshchoi-osvity-24-04-2025.pdf>

ст. 46

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ
ПОЛОЖЕННЯ ПРО ВИКОРИСТАННЯ ГЕНЕРАТИВНОГО
ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ
УНІВЕРСИТЕТУ**

Ці методичні рекомендації містять практичні рекомендації щодо реалізації **політики використання генеративного ШІ** в освітньому процесі відповідно до вимог Положення про **використання штучного інтелекту** при реалізації освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка.

Мета – надати викладачам, гарантам освітніх програм і здобувачам освіти зрозумілу **рамку дій**, приклади та шаблони.

1. Загальні положення (методичне тлумачення)

1.1. Мета

Цей документ пояснює, як Положення про використання ШІ застосовується в освітньому процесі. Мета — не лише зафіксувати обов’язкові правила, але й надати приклади добрих практик, допомогти викладачам і студентам адаптувати роботу до нових технологічних реалій.

1.2. Завдання з прикладами

1. Академічна доброчесність:

- Добре: студент пише курсову роботу самостійно, використовуючи ШІ лише для перевірки граматики і зазначає це у декларації.
- Погано: студент повністю генерує роботу в ChatGPT і не повідомляє про це.

2. Етичне та прозоре використання ШІ – наприклад, коли **викладач створює** тестові завдання за допомогою ШІ і перевіряє їх на **відсутність упередженості**.

3. Розвиток цифрової грамотності – інтеграція завдань із роботою з ШІ у план освітніх компонент.

1.3. Сфера дії з уточненням

Положення стосується:

- здобувачів усіх рівнів та форм здобуття освіти;
- викладачів і **наукових керівників**;
- адміністративного персоналу, який використовує ШІ для підготовки розкладів, звітності тощо.

1.4. Форми використання з прикладами

1. **Підготовка та виконання навчальних завдань:** використання Copilot для підготовки плану есе; DALL·E — для створення ілюстрацій до презентацій.
2. **Проведення занять та створення контенту:** використання ChatGPT для підготовки кейсів, адаптованих до українського контексту.
3. **Автоматизація оцінювання:** інструменти перевірки граматики, автоматичного тестування.
4. **Адміністративна робота:** створення звітів, довідок, шаблонів документів із використанням ШІ.

2. Політика щодо використання генеративного штучного інтелекту в освітньому процесі

2.1. Пояснення до моделей дозволу

Позиція 1. Повна заборона

Рекомендовано для дисциплін, які перевіряють базові когнітивні навички:

- академічне письмо,
- логіка й критичне мислення,
- філософія, тощо.

Доброчесне використання: перевірка граматики у Google Docs, MS Word, Grammarly.

Недоброчесне використання:

- згенероване есе в ChatGPT або Gemini без згадки про це,
- подання згенерованого змісту як власного.

Позиція 2. Обмежене дозволене використання

Рекомендовано для дисциплін, де заохочується структуроване мислення, робота з джерелами, комунікація, аналіз варіантів.

Доброчесне використання:

- генерація плану, тез, структури за допомогою ChatGPT, Claude тощо,

- переписування власного тексту з порадами ШІ,
- подання декларації про використання.

Недоброчесне:

- пряме копіювання з ШІ без пояснення,
- використання ШІ без подання декларації.

Позиція 3. Повне дозволене використання

Рекомендовано для курсів, де ШІ є частиною професійного середовища:

- програмування,
- аналіз даних,
- дизайн,
- створення мультимедійного контенту.

Доброчесне використання:

- згенерований код або зображення з адаптацією,
- пояснення внеску ШІ та студента,
- лог-файл або короткий звіт із прикріпленням запитів/результатів.

Недоброчесне:

- подання цілого проєкту, створеного ШІ, без пояснень або аналізу,
- використання ШІ без подання декларації,
- відсутність звіту про використання.

2. Приклад декларації про використання ШІ

ДЕКЛАРАЦІЯ ПРО ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ГЕНЕРАТИВНОГО ШІ

Я,

ІІБ студента: Іваненко Марія Сергіївна

Курс, група: 3 курс, група ТТП-31

Освітня програма: Інформатика

Назва освітнього компонента: Філософія

Назва роботи: Есе «Переваги критичного мислення в ІТ»

Дата подання: 01.10.2025

☒ **Я використовував(-ла) інструменти генеративного ШІ у наступний спосіб:**

Інструмент ШІ	Дата використання	Мета / тип запиту	Зміст, що був використаний	Коментар щодо адаптації
ChatGPT-4	28.09.2025	Планування структури есе	План тез та перехідні фрази	Змінено вручну, доповнено власними аргументами
DeepL Write	29.09.2025	Підбір академічних формулювань	Частина вступного абзацу	Перефразовано, стиль адаптовано до контексту
<p>Коментар: Я усвідомлюю принципи академічної доброчесності та підтверджую, що згенеровані фрагменти були використані як допоміжні матеріали та/або були належно адаптовані, а фінальний результат є моєю інтелектуальною працею.</p> <p>Підпис: _____ Дата: 01.10.2025</p>				

Альтернативно, використання ШІ може бути задеклароване через належне цитування згідно з вимогами APA / MLA / Chicago тощо.

Наприклад:

OpenAI. (2023). *ChatGPT (Mar 23 version)* [Large language model]. <https://chat.openai.com/chat>

2.3. Порівняльна таблиця доброчесного та недоброчесного використання генеративного ШІ

Позиція	Доброчесне використання	Недоброчесне використання
Позиція 1 (Повна заборона)	Перевірка орфографії в MS Word- Автоматичне форматування- Переклад окремих термінів через DeepL	Згенероване есе в ChatGPT-5 без вказівки- Плагіат із генеративного ШІ- Використання Copilot для написання коду
Позиція 2 (Обмежене використання)	Структурування есе за допомогою Claude Пошук ідей у ChatGPT	Копіювання з AI без адаптації Відсутність декларації про використання

	Перефразування власного тексту- Пояснення запиту у декларації	Надмірна залежність без особистого внеску
Позиція 3 (Повне використання дозволено)	Генерація коду з коментарями та звітом Використання AI для створення графіків/візуалізацій Генерація з подальшим критичним аналізом	Повна генерація проєкту без пояснень Використання AI для підпису або підробки результатів Імітація власної роботи

Примітка: перелік прикладів не є вичерпним. У кожному конкретному випадку добросовісність використання інструментів генеративного ШІ визначається на основі поєднання факту, способу використання, ступеня адаптації та наявності декларації/пояснення з боку здобувача освіти.

2.4. Роз'яснення щодо дозволених винятків

(застосовується незалежно від обраної Позиції 1–3)

У деяких випадках використання цифрових інструментів або функцій, що формально використовують елементи штучного інтелекту, може бути дозволено як технічна допомога або адаптаційний інструмент. Таке використання не вважається порушенням політики, якщо не впливає на зміст завдання і не підміняє інтелектуальний внесок студента.

Примітка: наведений перелік прикладів не є вичерпним. Остаточне рішення щодо дозволених використання того чи іншого інструмента приймає викладач або координатор освітньої програми з урахуванням конкретного контексту та освітньої мети.

2.4.1. Технічна підтримка тексту

Дозволено:

Приклади дозволеного використання	Умови
MS Word, Google Docs – автоматична перевірка граматики та орфографії	без генерації нового змісту
Grammarly, LanguageTool – рекомендації з лексики, пунктуації	виключно для корекції існуючого тексту
DeepL, Google Translate – переклад окремих слів, фраз, параграфів	як допоміжний засіб, не для повного тексту
Autocorrect / Autocomplete у браузерях або текстових редакторах	обмежено, не для створення повних речень

Не дозволено:

- Використання генеративного ШІ для стилізації, переформулювання або розширення змісту.
- Застосування AI-рерайтерів (Quillbot, Smodin тощо) для перетворення існуючого тексту без рефлексії.

2.4.2. Технічне оформлення

Дозволено:

Приклади дозволеного використання	Умови
Автоматичне нумерування сторінок, створення змісту, форматування (MS Word, Google Docs)	не змінює зміст
Створення таблиць, графіків за наданими даними	якщо не використовується AI-аналітика
Zotero, Mendeley, EndNote, Google Scholar Cite – генерація бібліографії	за умови перевірки коректності даних вручну

Не дозволено:

- Генерація повноцінних анотацій, рецензій або висновків інструментами на кшталт SciSpace, Elicit.
- Використання автоформувавців змісту, які перетворюють ключові слова на згенеровані тексти.

2.4.3. Адаптація для інклюзивності

Дозволено:

Інструменти / приклади	Умови використання
TTS (text-to-speech), screen readers (NVDA, JAWS, VoiceOver тощо)	за погодженням з викладачем або координатором інклюзивності
Speech-to-text (Google Dictation, Otter.ai, MS Dictate)	для студентів з порушеннями моторики, слуху тощо
Програмне забезпечення для адаптивного контролю клавіатури / екрану	якщо необхідно для фізичного доступу до завдання

Важливо: у випадках адаптації навчання для здобувачів з особливими освітніми потребами, дозволене використання ШІ/цифрових інструментів повинно бути зазначене у індивідуальному навчальному плані або за погодженням з викладачем або відповідальним за інклюзивність на факультеті / в інституті.

Примітка: Розробник робочої програм, що обирає Позицію 1 чи 2, повинен чітко зазначити дозволені винятки у робочій програмі та повідомити про них студентів на першому занятті.

3. Обов'язки структурних підрозділів

3.1. Що таке "позиція щодо ШІ"?

Позиція щодо використання генеративного штучного інтелекту (ШІ) – це офіційно задекларований рівень дозволеності застосування інструментів генеративного ШІ (ChatGPT, Claude, Copilot, Gemini, тощо) у межах конкретного освітнього компонента (дисципліни, практики, курсової або кваліфікаційної роботи).

Ця позиція обирається розробником робочої програми у погодженні з гарантом освітньої програми, кафедрою та навчально-методичною комісією, та має бути єдиною для всіх академічних груп в межах цього компонента.

Існує три рівні (позиції):

Позиція 1 – повна заборона використання генеративного ШІ

Суть: Здобувачам освіти заборонено використовувати будь-які інструменти генеративного ШІ при виконанні завдань, що підлягають оцінюванню.

Можна: лише перевірка орфографії/граматики, якщо прямо дозволено.

Не можна: просити ChatGPT або інший ШІ сформулювати частину відповіді.

Приклад:

У курсі «Основи академічного письма» заборонено використовувати ChatGPT для написання есе, оскільки ціль – перевірити самостійні навички аргументації.

Позиція 2 – обмежене дозволене використання

Суть: Використання генеративного ШІ допускається як допоміжного інструмента, але без прямого копіювання його результатів у фінальну роботу.

Можна: просити Claude допомогти зі структурою відповіді або прикладами формулювань.

Обов'язково: пояснити, що саме було згенеровано і як це використано (через декларацію).

Приклад:

У курсі «Історія філософії» студент використовує Claude для побудови структури відповіді на питання. У роботі він зазначає: «Застосовано Claude 3 для генерації плану, фінальні формулювання – авторські.» Або подає декларацію:

ДЕКЛАРАЦІЯ ПРО ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ГЕНЕРАТИВНОГО ШІ

Я,

ІПБ студента: Петренко Іван Іванович

Курс, група: 3 курс, група ФІФ-21

Освітня програма: Філософія

Назва освітнього компонента: Філософія

Назва роботи: Есе

Дата подання: 10.10.2025

☒ Я використовував(-ла) інструменти генеративного ШІ у наступний спосіб:

Інструмент ШІ	Мета / тип запиту	Зміст, що був використаний	Коментар щодо адаптації
Claude 3 (Anthropic)	Формулювання логічної структури відповіді	План тез, перехідні фрази — без повного тексту	Змінено вручну, доповнено власними аргументами
-	-	-	-

Коментар:

Я усвідомлюю принципи академічної доброчесності та підтверджую, що згенеровані фрагменти були використані як допоміжні матеріали та/або були належно адаптовані, а фінальний результат є моєю інтелектуальною працею.

Підпис:

Дата: 10.10.2025

Такий документ студент подає окремо або додає до файлу роботи як останню сторінку / додаток, якщо це передбачено правилами курсу.

Позиція 3 – повне дозволене використання

Суть: Дозволено повне використання ШІ для виконання завдань, за умови дотримання академічної доброчесності та прозорості.

Можна: застосовувати Copilot для генерації коду, ChatGPT для формування відповідей.

Обов’язково: вказати факт використання, надати рефлексивний коментар або звіт (за потреби).

Приклад:

У курсі «Програмування мовою Python» студент генерує функцію з допомогою GitHub Copilot і додає: *«Функція parse_input() згенерована Copilot, доопрацьована вручну, додано коментарі.»* або, якщо це передбачено робочою програмою дисципліни додано декларацію про використання ШІ.

Усі позиції мають бути зазначені в робочій програмі освітнього компонента (після оновлення її форми) та озвучені студентам на першому занятті.

3.2. Як визначається позиція?

1. Розробник робочої програми ініціює пропозицію в робочій програмі.
2. Позиція погоджується на засіданні кафедри при затвердженні робочої програми.

3. Гарант програми та НМК факультету (-ів) / інституту (-ів) перевіряють відповідність меті й результатам навчання.
4. Заступник декана/директора підтверджує остаточно.

Які рекомендації для узгодження позицій?

Творчі дисципліни: часто потребують Позиції 1 або 2.

Інженерні / прикладні: можуть використовувати Позицію 3 з деталізацією вимог до звіту/коментарів.

Усі позиції мають бути задекларовані у робочій програмі *після офіційного оновлення її форми*.

3.3. Що повинен зробити структурний підрозділ?

1. Реєстр позицій – наприклад, таблиця Excel з усіма курсами і обраною позицією.

2. Ознайомлення студентів – на першій парі курсу, усно або письмово (у LMS (Moodle, Google Classroom тощо) чи інструкції).

3. Щорічний перегляд – варто оновлювати перед початком кожного навчального року або семестру разом з переглядом робочої програми.

4. Пояснення політики – рекомендується організовувати:

- семінари з питань етичного та академічно доброчесного використання ІІІ в освітньому процесі;
- тренінги для викладачів щодо інтеграції генеративного ІІІ в освітні компоненти, зокрема визначення відповідної позиції щодо ІІІ, розробки критеріїв оцінювання, формування вимог до декларацій тощо;
- забезпечення доступу до рекомендованих сервісів генеративного ІІІ та інструментів перевірки академічної доброчесності (зокрема, Copilot у складі Microsoft 365, ChatGPT у режимі Enterprise/Teams із контролем даних, антиплагіатні системи, засоби виявлення ІІІ-генерованого тексту);
- впровадження сертифікатних програм на рівні Університету або семінарів на рівні структурних підрозділів із цифрової грамотності та відповідального використання ІІІ.

4. Використання ІІІ у завданнях та оцінюванні

4.1. Застосування ІІІ у завданнях

Використання генеративного ІІІ у виконанні навчальних завдань допускається **лише за наявності дозволу** у робочій програмі освітнього компонента (Позиції 2 або 3).

У разі дозволу, студент зобов'язаний **вказати факт використання ШІ** та пояснити, як саме він був застосований.

Це означає, що якщо здобувач використовував ШІ для структурування тексту – це дозволено за Позиції 2, але потрібно вказати у тексті (наприклад, у «Прикінцевих зауваженнях»):

«Використано Claude 3 для генерації плану. Фінальні формулювання — авторські.»

Примітка: вимога внесення положень про ШІ до робочих програм набирає чинності **після затвердження оновленої форми**. До того — повідомлення студентів здійснюється усно або письмово на першому занятті.

У перехідний період кафедра або викладач **усно** інформує про політику використання ШІ (зазвичай, на першому занятті).

4.2. Незадеклароване або заборонене використання ШІ вважається порушенням академічної доброчесності.

Якщо студент подав роботу, згенеровану в ChatGPT, але не повідомив про це — це є порушенням (навіть якщо використання ШІ було дозволено).

4.2.1. Порушенням вважаються, зокрема:

- використання ШІ всупереч політиці компонента (наприклад, за Позиції 1 або поза межами дозволеного за Позиції 2);
- незадеклароване використання ШІ за Позицій 2–3;

представлення згенерованого змісту як власного без адаптації/пояснення/перевірки.

Приклади порушень:

Порушення №1: Використання ШІ всупереч політиці освітнього компонента

Ситуація:

У робочій програмі дисципліни «Критичне мислення» встановлена **Позиція 1** (повна заборона).

Студент згенерував план есе у ChatGPT та вставив його до роботи без змін.

Чому це порушення:

Використання ШІ заборонене для будь-якого етапу виконання завдань. Навіть часткова генерація без дозволу – недопустима.

Порушення №2: Незадеклароване використання ШІ за Позицій 2–3

Ситуація:

Дисципліна «Філософія» передбачає **Позицію 2** (обмежене використання).

Студент скористався Claude для переформулювання основних абзаців, але **не вказав цього в декларації та не зазначив цитуванням у тексті.**

Чому це порушення:

Факт використання ІІІ не задекларований, хоча є вимога зазначення у висновках або прикінцевому коментарі.

Порушення №3: Представлення згенерованого тексту як власного без адаптації

Ситуація:

У курсі «Основи програмування» дозволена **Позиція 3** (повне використання за умови доброчесності).

Студент повністю згенерував Python-скрипт у Copilot і здав без жодного коментаря, пояснення або адаптації.

Чому це порушення:

Навіть за Позиції 3 студент має **пояснити, як саме використав ІІІ**, додати власні коментарі або звіт. Інакше це – академічна недоброчесність.

Порушення №4: Використання ІІІ поза дозволеним типом запитів (за Позицією 2)

Ситуація:

У дисципліні дозволено лише використання ІІІ для **структурування або планування**.

Студент згенерував **повний текст відповіді** та включив у роботу, без змін, лише з підписом «згенеровано Claude».

Чому це порушення:

Позиція 2 не передбачає пряме копіювання згенерованого тексту до підсумкової роботи. Декларація не виправдовує недопустиме використання.

Ці приклади є **не вичерпними**. Кожен випадок порушення розглядається **індивідуально** з урахуванням:

- політики освітнього компонента;
- форми завдання;
- рівня прозорості та інтелектуального внеску студента.

4.3. Типові помилки студентів при використанні генеративного ІІІ

№	Помилка	Пояснення	Як уникнути
1	Повне копіювання відповіді з ChatGPT, Claude, Copilot тощо без змін	Вважається поданням чужого змісту без авторського внеску. Здобувач не продемонстрував власного мислення.	Адаптуйте текст, проаналізуйте, доповніть своїми висновками.

2	Відсутність декларації про використання ШІ	Приховування використання інструменту – це порушення академічної доброчесності.	Завжди вказуйте: інструмент, дата, мета, фрагмент, пояснення.
3	Використання ШІ за Позиції 1 (заборонено)	Суперечить політиці дисципліни.	Уточнюйте позицію щодо ШІ на початку курсу або у викладача.
4	Застосування DeepL, Google Translate для перекладу всього тексту без перевірки	Ризик некоректного змісту або «машинної» стилістики, яку не адаптовано.	Використовуйте лише як допоміжний інструмент. Ретельно редагуйте.
5	Вказано "використано Claude", без деталей	Недостатньо для прозорості. Не зрозуміло, що і як саме використано.	Вказуйте деталі: яку частину, у якій формі, з якою метою.
6	Генерація коду повністю в Copilot без розуміння	Проблема в тому, що студент не може пояснити, як працює код.	Додавайте власні коментарі, пояснення. Готові фрагменти – адаптуйте.
7	Автоматичне генерування бібліографії/ висновків/ анотацій без перевірки	Може містити вигадані або помилкові джерела (особливо в ChatGPT).	Завжди перевіряйте джерела вручну. Не покладайтесь на генерацію.
8	Використання кількох ШІ-інструментів одночасно без розкриття цього	Приховане комбінування змісту – як імітація самостійної роботи.	Вказуйте всі інструменти, які були задіяні, навіть для дрібних задач.
9	Студент не зберіг лог або історію запиту (коли цього вимагає політика курсу)	Унеможливорює перевірку доброчесного використання.	Зберігайте історію діалогу або робіть знімки екрана використання.
10	Використання публічного ШІ (ChatGPT Free) для даних, що містять особисту або академічну інформацію	Це порушення політик захисту даних і конфіденційності.	Користуйтеся академічно-керованими версіями (наприклад, ChatGPT Teams).

11	Недотримання структури декларації	Декларація не містить дати, назви інструменту, пояснення мети.	Використана декларація без рефлексивного коментаря (за Позицією 3).
----	--	--	---

Ці помилки часто є не зумисними, а результатом необізнаності. Важливо формувати культуру відповідального використання ШІ – через пояснення, обговорення та навчання.

4.3. Методичні рекомендації щодо вибору сервісів генеративного ШІ

З метою дотримання принципів академічної доброчесності, захисту персональних даних і забезпечення прозорості у використанні ШІ, рекомендується:

Примітка: Рекомендовані сервіси мають активовані параметри безпеки, як-от «data control», можливість вимкнути тренування моделей на введених даних, логуювання доступів тощо.

Сервіс	Рівень безпеки	Пояснення
Microsoft Copilot (у складі Microsoft 365)	Високий	Комерційний продукт із корпоративними гарантіями захисту даних. Не зберігає введені дані для тренування моделей. Має відповідність стандартам GDPR.
ChatGPT Enterprise Teams /	Високий	Професійна/корпоративна версія ChatGPT із налаштуваннями «no training» та «data control». Безпечний для використання у навчальних закладах.
Notion AI (бізнес-акаунти)	Середній–високий	Придатний для внутрішнього редагування, ведення нотаток. Є налаштування щодо збереження/незбереження даних.
GitHub Copilot for Business	Високий	Підходить для студентів технічних спеціальностей. У корпоративному режимі – не зберігає код користувача.
Claude (Anthropic) – через API або	Середній–високий	Рекомендується тільки в академічному середовищі з відповідною конфігурацією облікового запису.

академічний доступ		
-----------------------	--	--

Унікати використання (небажані сервіси)

Сервіс	Ризики
ChatGPT (безкоштовна/публічна версія)	Зберігає історію, використовує дані користувача для тренування моделей. Високі ризики конфіденційності.
Google Gemini (у стандартному режимі)	Дані можуть використовуватись для аналітики та покращення сервісу. Немає навчального або приватного режиму.
Bing Copilot (у браузері)	Не підтримує навчальні облікові записи. Є ризики фонові аналітики та таргетованої реклами.
Інтегровані генератори в браузерах / плагіни без шифрування	Високий ризик випадкового витоку або неправомірного використання персональних даних.
Сервіси країни-агресора	Небезпека несанкціонованого доступу до інформації, порушення законодавства про санкції та обробку персональних даних.

Поради для студентів і викладачів

- Використовуйте **академічні або корпоративні облікові записи** (KNU email).
- Перед використанням перевірте **умови конфіденційності** та політику збереження даних на сайті сервісу.
- Не вводьте в генеративні моделі **особисту, конфіденційну або академічно чутливу інформацію** без дозволу.

4.4. Методичні рекомендації щодо моніторингу дотримання політики використання ШІ

Університет забезпечує дотримання політики щодо генеративного ШІ не лише на етапі впровадження, а й у процесі повсякденної реалізації освітніх компонентів. Структурні підрозділи зобов'язані організувати **системний та превентивний моніторинг**, що включає:

4.4.1. Постійний моніторинг

Що це? Регулярна перевірка виконання вимог Положення щодо генеративного ШІ під час реалізації дисциплін.

Хто здійснює? Гаранти освітньої програми, завідувачі кафедр, уповноважені методист деканату.

Як реалізувати?

- Випадкова перевірка завдань студентів на наявність декларацій про використання ШІ.
- Аналіз якості та форми подання таких декларацій.
- Аналіз робочих програм, LMS/Google Classroom щодо ознайомлення студентів з політикою за освітніми компонентами.

4.4.2. Альтернативна перевірка

Коли застосовується? Якщо викладач обґрунтовано підозрює, що завдання виконане з порушенням політики.

Що дозволено?

- Усне опитування на занятті або поза розкладом.
- Написання короткої контрольної роботи (тест, есе, міні-завдання) у присутності викладача.
- Пояснення або доповнення до підготовленої роботи.

Мета: перевірити реальний рівень розуміння студентом матеріалу та виявити штучність/копіювання.

Порада: Викладачам бажано **заздалегідь попередити**, що такі перевірки можливі у разі сумнівів у доброчесності і зазначити це в робочій програмі.

4.4.3. Фіксація порушень

У разі підтвердження або обґрунтованої підозри, викладач готує **стандартизоване подання** на ім'я декана/директора.

У поданні обов'язково зазначається:

- дата та обставини виявлення;
- короткий опис ситуації (що саме викликало сумнів);
- перелік наявних доказів:
 - скриншоти запитів у ChatGPT або Copilot;
 - метадані файлу.
- інформація про ініціатора повідомлення (викладача або іншого учасника процесу).

Важливо: Документи повинні **зберігатися конфіденційно**, без порушення прав студента на справедливий розгляд ситуації.

4.4.4. Захист персональних даних

При фіксації фактів порушень структурний підрозділ зобов'язаний:

- дотримуватись **Закону України «Про захист персональних даних»**;
- уникати публічного поширення імен/результатів без письмової згоди;
- зберігати дані в захищених інформаційних системах (наприклад, у службовій електронній пошті, внутрішніх серверах, захищених Google Drive чи Microsoft 365).

Ситуація	Дії викладача
Студент подав роботу без декларації, хоча політика дозволяє лише Позицію 2	1. Застосування альтернативного опитування 2. Письмове пояснення 3. Фіксація порушення
Студент написав реферат, повністю згенерований у ChatGPT, але не задекларував	1. Фіксація у формі подання на ім'я декана / директора факультету/інституту 2. Розгляд комісії
З'явилися схожі тексти у кількох студентів з однаковими згенерованими помилками	1. Документування порушення, збирання доказів (скріни, архівування файлів) 2. Фіксація у формі подання на ім'я декана / директора факультету/інституту 2. Розгляд комісії Порушення може стосуватись кількох осіб

4.1. Застереження щодо академічної доброчесності

Незадеклароване або неавторизоване використання генеративного ШІ кваліфікується як порушення академічної доброчесності та розглядається відповідно до внутрішніх актів Університету (Положення про забезпечення дотримання академічної доброчесності; Положення про систему виявлення та запобігання академічному плагіату тощо).

5. Методичні рекомендації до оцінювання робіт, створених із використанням ШІ

5.1. Загальні принципи оцінювання

Що це означає на практиці?

Якщо дисципліна дозволяє використання ШІ (Позиція 2 або 3), оцінювання має відбуватись **за стандартною шкалою**, відповідно до критеріїв, що вже закладені в **робочій програмі освітнього компонента**.

ШІ не знижує оцінку автоматично, якщо студент дотримався умов: задекларував використання, виконав адаптацію або критичну оцінку результату.

Порада викладачу:

Чітко озвучити студентам на першому занятті:

- яка позиція щодо ШІ діє у курсі;
- що саме дозволено/заборонено;
- як виглядає правильна декларація використання ШІ;
- як оцінюється робота з ШІ.

Приклад:

«У цьому курсі (Позиція 2) дозволено використовувати ШІ для структурування тексту. Робота оцінюється за загальними критеріями. Ви маєте задекларувати, як саме використали ШІ. Відсутність декларації є порушенням академічної доброчесності».

5.2. Інтеграція критеріїв використання ШІ у робочі програми освітніх компонентів

Обов'язкові дії:

Розробники робочих програм мають:

- сформулювати критерії для завдань, де дозволено ШІ;
- зазначити, чи потрібна декларація для кожного завдання або один раз на курс.

Викладачі мають:

- дотримуватися визначеної політики та критеріїв;
- повідомити студентів про критерії **на початку курсу** та перед відповідними завданнями;
- вимагати декларацію (Додаток А), там де це зазначено в робочій програмі.

Формулювання в робочій програмі освітнього компонента:

«У завданні №3 дозволено використання генеративного ШІ (Позиція 2). Студент повинен задекларувати використання ШІ та вказати особистий внесок. Оцінювання здійснюється за стандартними критеріями з урахуванням необхідності адаптації результату».

5.3. Обмеження та застереження

Коли оцінку можна знижувати?

Лише якщо:

- робота повністю згенерована ШІ;
- відсутній особистий внесок (рефлексія, коментар, доповнення);
- відсутня декларація про використання ШІ;
- це прописано в робочій програмі.

Коли знижувати оцінку не можна?

- За сам факт використання ШІ — якщо воно дозволене.
- Без аналізу змісту та наявності критеріїв.

Право на апеляцію:

Здобувач має право подати апеляцію, якщо вважає оцінювання необ'єктивним — згідно з процедурою, затвердженою у Положенні про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка.

6. Методичні рекомендації до розділу «Академічна доброчесність та заходи в разі порушення»

6.1. Що вважається порушенням?

Порушенням вважається **будь-яке використання генеративного ШІ**, яке:

- **не дозволене політикою освітнього компонента** (Позиція 1, або заборона в рамках Позиції 2);
- **не задеклароване**;
- **імітує авторське мислення студента**, але створене повністю ШІ без пояснень або адаптації;
- **надає студенту неправомірну перевагу** (генерація відповідей на тести, кваліфікаційні роботи, автоматизоване розв'язання завдань тощо);
- **містить неправду у декларації** (студент вказав, що не користувався ШІ, але докази свідчать про протилежне).

6.2. Як фіксувати порушення? (стандартна процедура)

Крок	Опис дії
1. Підозра	Викладач (або інший учасник) помічає можливе порушення – нетиповий стиль, збіги з відповідями з ШІ тощо.
2. Докази	Скриншоти, логи, історія редагування, уривки текстів, які прямо збігаються з генераціями відомих ШІ.
3. Заява	Заповнюється форма подання (див. Додаток Д) – коротко описується ситуація.
4. Повідомлення студенту	Студент має отримати інформацію про підозру у письмовій або електронній формі.
5. Пояснення студента	Студент має право надати пояснення, вихідні матеріали, історію роботи.
6. Розгляд комісією	Справа розглядається на рівні факультету / інституту. У складних або повторних випадках – передається на розгляд Комісії з етики.

6.3. Можливі санкції (за серйозністю)

Порушення	Типове рішення
Невірно оформлена декларація	Усне застереження, доопрацювання
Несуттєве порушення (без критичного впливу)	Повторне виконання або часткове зниження оцінки
Згенерована без пояснень робота	Оцінка «0», пояснення студентом, фіксація порушення
Повторне порушення, фальсифікація	Розгляд на рівні Комісії з етики; дисциплінарні заходи

Рекомендації для викладачів

Завжди **фіксуйте підозри письмово**, не обмежуйтеся усним попередженням.

Не застосовуйте санкції одноосібно – дотримуйтесь процедур.

За можливості, **поясніть студенту, як уникнути помилок надалі** (через письмові коментарі або індивідуальні консультації).

ДОДАТКИ

**Додаток А. Шаблон декларації про використання ШІ, якщо застосовується
Позиція 2 або 3.**

ДЕКЛАРАЦІЯ ПРО ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ГЕНЕРАТИВНОГО ШІ

Я,

ПІБ студента: _____

Курс, група: _____

Освітня програма: _____

Назва дисципліни: _____

Назва роботи: _____

Дата подання: _____

☐ **Я не використовував(-ла) жодних інструментів генеративного штучного інтелекту під час підготовки цієї роботи.**

Коментар:

Я усвідомлюю принципи академічної доброчесності.

Підпис: _____

Дата: _____

АБО

ДЕКЛАРАЦІЯ ПРО ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ГЕНЕРАТИВНОГО ШІ

Я,

ПІБ студента: _____

Курс, група: _____

Освітня програма: _____

Назва дисципліни: _____

Назва роботи: _____

Дата подання: _____

☒ Я використовував(-ла) інструменти генеративного ШІ у наступний спосіб:

Інструмент ШІ	Мета / тип запиту	Зміст, що був використаний	Коментар щодо адаптації
ChatGPT-4	Структура есе	План тез	Змінено вручн

Коментар:

Я усвідомлюю принципи академічної доброчесності та підтверджую, що згенеровані фрагменти були використані як допоміжні матеріали та/або були належно адаптовані, а фінальний результат є моєю інтелектуальною працею.

Підпис: _____

Дата: _____

Додаток Б. Приклади доброчесного та недоброчесного використання генеративного штучного інтелекту

Позиція	Доброчесне використання	Недоброчесне використання
---------	-------------------------	---------------------------

1. Повна заборона	<ul style="list-style-type: none"> - Використання вбудованих інструментів перевірки орфографії та граматики (MS Word, Google Docs, Grammarly). - Використання перекладачів (Google Translate, DeepL) для окремих фрагментів тексту з подальшою власною редакцією. - Автоматичне форматування документів, створення таблиць, нумерація. 	<ul style="list-style-type: none"> - Генерація текстів або кодів за допомогою ChatGPT, Copilot, Claude чи подібних інструментів. - Перефразування або розширення власного тексту через генеративний ШІ. - Отримання готових рішень для завдань, що підлягають оцінюванню.
2. Обмежене дозволене використання	<ul style="list-style-type: none"> - Використання ШІ для формування плану чи структури роботи. - Генерація ідей для есе, презентацій, проєктів. - Перефразування власного тексту з подальшим доопрацюванням. - Використання ШІ як консультативного інструменту без прямого копіювання в роботу. - Декларування кожного випадку використання у встановленому форматі. 	<ul style="list-style-type: none"> - Копіювання великих фрагментів згенерованого контенту без змін. - Приховування факту використання ШІ у виконанні завдань. - Використання ШІ для написання більшої частини підсумкової роботи без авторського внеску.
3. Повне дозволене використання	<ul style="list-style-type: none"> - Використання генеративного ШІ на всіх етапах виконання завдання з обов'язковим зазначенням джерел. - Подання звіту, логів або рефлексивного коментаря про використання ШІ. 	<ul style="list-style-type: none"> - Представлення роботи, повністю створеної ШІ, без жодної перевірки чи внесення змін. - Використання ШІ для обходу індивідуальних вимог викладача.

	- Перевірка й редагування згенерованого контенту перед поданням.	- Використання ШІ для створення фальшивих або сфальсифікованих даних, результатів чи джерел.
--	--	--

Примітки:

Наведені приклади не є вичерпними. Остаточне рішення про кваліфікацію використання ШІ як доброчесного чи недоброчесного ухвалюється викладачем або Комісією з питань академічної доброчесності.

Додаток В. Класифікація інструментів штучного інтелекту за рівнем ризику використання в освітньому процесі

Рівень ризику	Критерії віднесення	Приклади інструментів	Рекомендації щодо використання
Низький ризик	<ul style="list-style-type: none"> - Виконують допоміжні технічні функції без генерації змісту, що підлягає оцінюванню. - Не передають конфіденційні або персональні дані на зовнішні сервери. - Відповідають чинним нормам захисту даних та авторського права. 	MS Word / Google Docs (вбудовані перевірки орфографії та граматики), Zotero, Mendeley, EndNote (оформлення бібліографії), Google Translate / DeepL (епізодичний переклад фрагментів), Overleaf (LaTeX-редактори без інтегрованого генеративного ШІ).	Можна використовувати без обмежень, якщо це не суперечить обраній у робочій програмі позиції щодо ШІ.

Середній ризик	<ul style="list-style-type: none"> - Виконують генерацію контенту, але з обмеженим доступом до вихідних даних користувача. - Мають налаштування для збереження приватності. - Можуть бути використані для ідей, структури, консультацій. 	<p>ChatGPT (версії з налаштуванням «no training»), Claude.ai, Copilot (GitHub), GrammarlyGO, Jasper, Perplexity.ai, Bing Copilot, GitHub Copilot Chat, Midjourney (з налаштуваннями приватності).</p>	<p>Використовувати за Позиціями 2 та 3 з обов’язковим декларуванням; за Позицією 1 — заборонено, крім технічних винятків.</p>
Високий ризик	<ul style="list-style-type: none"> - Виконують генерацію контенту з повним доступом до введених даних, які зберігаються й аналізуються постачальником. - Не мають механізмів гарантування конфіденційності. - Можуть генерувати неправдивий або сфальсифікований зміст. - Використовують навчання на введених даних без згоди користувача. 	<p>ChatGPT (без обмежень у зборі даних), Gemini (Google Bard), Writesonic, Copy.ai, Character.ai, інші відкриті чат-боти без налаштувань приватності.</p>	<p>Використання у завданнях, що підлягають оцінюванню, не рекомендується; дозволяється лише в Позиції 3 за умови повного декларування та перевірки викладачем.</p>

Примітки:

1. Перелік інструментів у таблиці не є вичерпним і підлягає оновленню щонайменше раз на півроку.
2. Віднесення інструменту до певної категорії ризику може змінюватися залежно від політики конфіденційності постачальника або зміни технічних можливостей сервісу.
3. Усі учасники освітнього процесу повинні перевіряти актуальний перелік на офіційному сайті Університету або в інформаційних ресурсах МОН.

Додаток Г

Стандартизована форма фіксації підозри/порушення політики використання генеративного ШІ

Примітка: форму заповнює викладач або інший уповноважений працівник структурного підрозділу. Подання реєструється у секретаря факультету/інституту та передається на розгляд відповідного органу.

Декану (директору) факультету (інституту)

Ім'я ПРИЗВИЩЕ

Викладача освітнього компонента

(ПІБ повністю, науковий ступінь, посада, кафедра)

ПОДАННЯ

про ймовірне порушення політики використання генеративного ШІ

1. Відомості про освітній компонент

- Назва: _____
- Код / семестр вивчення: _____
- Освітня програма: _____
- Спеціальність: _____
- Рівень вищої освіти: _____
- ПІБ викладача(-ів): _____

2. Відомості про здобувача освіти

- ПІБ: _____
- Група / освітня програма / спеціальність: _____
- Контактний e-mail: _____

3. Суть підозри / опис виявленого порушення

- Дата та час виявлення: _____
- Опис обставин: _____
(Коли, за яких умов виявлено, короткий зміст ситуації)

Ознака порушення (підкреслити або позначити):

- ☐ Використання ІІІ всупереч встановленій позиції (Позиція 1 або 2)
- ☐ Незадеклароване використання ІІІ (за Позицій 2 або 3)
- ☐ Представлення згенерованого змісту як власного без адаптації/аналізу
- ☐ Надання неправдивих відомостей у декларації
- ☐ Інше: _____

4. Докази (за наявності):

- Список доданих матеріалів:
 - _____
 - _____

(Додати окремими файлами: скріншоти, порівняння, журнали дій, інші підтвердження)

5. Попередні дії викладача (позначити за потреби):

- ☐ Усне опитування
- ☐ Перевірочне завдання / додаткова робота
- ☐ Індивідуальна бесіда зі студентом
- ☐ Інше: _____

ПІБ: _____

Підпис: _____

Дата: _____

Примітка:

Це подання є внутрішнім документом Університету і підлягає реєстрації на рівні факультету/інституту. Матеріали розглядаються відповідно до чинних нормативних актів, з дотриманням конфіденційності та захисту персональних даних.

Додаток Ж. Приклади оцінювання робіт із дозволеним використанням генеративного ІІІ (Позиції 2 та 3)

Призначення: допомогти викладачам і студентам зрозуміти, як інтегрувати використання ШІ у навчальні завдання з дотриманням академічної доброчесності та єдиних критеріїв оцінювання.

Тип завдання	Приклад дозволеного використання ШІ	Очікувані елементи декларації	Критерії оцінювання (додатково до загальних)	Можливі наслідки при порушеннях
Есе (гуманітарні дисципліни)	ChatGPT-4 використано для створення попереднього плану і уточнення формулювань. Остаточний текст – власна робота студента.	<ul style="list-style-type: none"> - Назва інструменту, версія, дата запиту. - Мета використання (планування, уточнення). - Опис особистого внеску. 	<ul style="list-style-type: none"> - Прозорість використання. - Критичне мислення. - Оригінальність висновків. - Логічність структури. 	<p>Недекларування – оцінка знижується за порушення доброчесності.</p> <p>Повна залежність від ШІ без внеску – аналіз змісту та корекція оцінки.</p>
Програмний код	GitHub Copilot використано для генерації шаблону функції reverseString(), після чого студент доповнив код і додав коментарі.	<ul style="list-style-type: none"> - Назва інструменту, версія. - Конкретна функція/модуль, де застосовано. - Зміни, внесені студентом. 	<ul style="list-style-type: none"> - Академічна доброчесність (точне зазначення фрагмента). - Технічна коректність. - Додатковий внесок у логіку/оптимізацію. 	<p>Використання чужого коду без декларування – розгляд як плагіату.</p> <p>Некоректний або без змін згенерований код – зниження балів за якість.</p>

Лабораторна робота з аналізу даних	Claude 3 застосовано для генерації прикладу скрипту попередньої обробки даних. Студент модифікував параметри та інтерпретував результати.	<ul style="list-style-type: none"> - Назва інструменту, версія. - Завдання, для якого використано . - Модифікації та власні інтерпретації. 	<ul style="list-style-type: none"> - Прозорість використання . - Критичний аналіз результатів. - Адекватність інтерпретацій . 	<p>Автоматичний звіт без інтерпретації – зниження за відсутність аналізу.</p> <p>Невірне трактування результатів – зниження за зміст.</p>
Презентація	Microsoft Copilot використано для генерації чернетки слайдів, студент адаптував дизайн і текст під тему курсу.	<ul style="list-style-type: none"> - Інструмент і версія. - Етапи, на яких застосовано. - Конкретні зміни. 	<ul style="list-style-type: none"> - Оригінальність подачі. - Відповідність темі. - Якість адаптації контенту. 	<p>Без змін скопійований варіант – зниження оцінки за відсутність внеску.</p> <p>Відсутність декларації – порушення доброчесності.</p>
Кваліфікаційна чи курсова робота	ChatGPT Enterprise використано для формування попереднього огляду літератури; студент розширив, додав власний аналіз і джерела.	<ul style="list-style-type: none"> - Назва інструменту, дата, тип завдання. - Межі використання. - Опис особистого внеску. 	<ul style="list-style-type: none"> - Прозорість і повнота розкриття. - Глибина аналізу. - Відповідність академічним стандартам цитування. 	<p>Недекларування або використання без належних посилань – розгляд як академічне шахрайство.</p> <p>Повна залежність від ШІ без внеску – можливе повернення роботи на</p>

				доопрацювання .
--	--	--	--	--------------------